

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
4 Martie st. v.
16 Martie st. n.

Ese in fie-care dumineca.
Redacțiunea in
Közép-utca nr. 395.

Nr. 10.

ANUL XX.
1884.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Vasile Boerescu.

O clipă...

D clipă dec' ai amorțit
 Durerea mea adâncă,
 Astăzi mai trist și mai cumplit
 Din nou te resimt încă.

Căci liniscea înșelătoare
 M'a dat prădă durerii,
 Și 'n sufletul ce greu me dore
 Port focul desperării.

Veronica Micle.

Ionică Gruî.

— Amintire din copilărie. —

Par că-l vîd și acuma. El a murit demult, dară amintirea lui e eternă, și mai cu sîmă locuitorii din satul C. nu-l vor uita nici odată, căci mare belea a fost el pe capul lor. Dela descălecarea lui în comuna C., și până la mórtea lui, i-a fost vieța un șir întreg de lupte și certe cu țeranii. El a fost vichil pe moșia boerului Stroici, și ca atare avînd sub jurisdicțiunea sa toți țeranii locuitori și aparținători acelei moșii, i forfecă și jăfuiă după plac. Mai cu sîmă-l temeam noi băeții, căci nu arare-ori ne prindea el în grădina boerescă, primăvera culegînd căpsune și cîcîză, eră tîmna prune, mere și pere. Atunci ne trecea de glumă, căci cu o jîrdă impletită ni mîsură Gruî spatele, și numai piciorilor nîstre tinerele aveam de a mulțami scăparea nîstră. Și Gruî fiind bîtrîn, nu ne putea prinde, dară încă din depărtare ne amenința cu furie, și din schimosirile lui cunoseam ușor, că prin mare foc am fost trecut noi. Apoi cu o săritură eram peste gard, și odată pe cealaltă parte-l instrîmbam cu hohote și imitam mersul lui piticesc.

Ionică Gruî eră un om mic de stat, uscăcios și subțire. De cînd îl țîn minte, eră pleșuv, și luna-i de pe vîrfurile capului lucia adese-ori printre holdele mînoșe, cînd supraveghia țeranii la lucru. Sprincene dese și incovăiate, sub cari luciau niște ochi străbătători, un nas turtit, carele totdeauna ni aducea aminte paserea numită: „Botu-gros“, o față palidă și sarbedă, și o gură mare, tôte aceste completau fisionomia-i stereotipă. Un străiut de o colóre sură și cu mînicile unse, carele a fost vîdut deja decenii, și niște pantaloni scurți tot de acea colóre și în acel stadiu, făceau îmbrăcămîntea sa țîlnică, pe care cu tîtă voia cea bună ar fi putut să o fîrbă cu curechiu, așa de grasă eră. Nici odată nu-i pică din mîna un ciubuc lung cu un chilimbariu cînt o nucă, carele ne făcea de departe să-l cunoscem.

Și eră tare rîu Ionică Gruî și strict cu supușii sei, și vai de acel țeran sîu țerancă, cari se codiau la lucru, căci ochiul vulturii al lui îl observă și îndată-i strigă: „Ți-oi luă cheptariu“, și nu arare-ori își și implinia el amenințarea, căci eră credincios stăpînului seu, boerului Stroici, și veghia țî și nîpote pentru binele seu, și cu cînt mai mare recîltă storcea din holde, cu atît i mergea și lui mai bine. Căci vîdeți, și el își făcea o parte din ea, despre care nu trebuia să scie stăpînul seu nimic.

Boerul Stroici petrecea mai mult în capitală, și Ionică Gruî eră locotînătorul seu și mîna sa cea drîptă, și mai tare îl temeau pe el țeranii, decît pe boerul.

Dară Ionică Gruî avea și familie. Lelea Parasca soția sa eră o femeie vrednică, avea inima 'n dinți, cum țice proverbul, și vai de sîrmanul Ionică, decît nu-i făcea ceva pe plac. Avea și o copilă frumoasă și bine crescută, versată în d'ale gospodăriei, și fericit ar fi fost junele, ce s'ar fi cîsătorit cu ea. Și greu s'ar fi aflat o altă copilă, care să scie așa de bine a țese la covîre, a privighia bubocii și puii de gîină ca dînsa. Avea și o grădinuță, căci cuconița Nastasia iubiă florile peste mîsură, și pe palma de loc lîngă căsuța, ce i-a fost cedat-o boerul lui Ionică Gruî, și-a fost creat ea o florărie, și cînt e țîlca de mare se ocupă tot cu florile, sororile ei, vîdînd în sîrtea lor o asemenare cu sîrtea sa. Și precum infloriau florile și se vestețiau, așa se vesteția și cuconița Nastasia, căci eră deja trecut de ani, a fost remas fîtă în pîr, cum țiceau copilele de țeran din sat.

Din întîmplare grădinuța eră situată după casă, și nu lîngă șosouă, și-i făcea mare necas cuconiței Nastasia, cî trecătorii nu puteau observă grădinuța ei bine grigită, cum se întîmplă acesta mai totdeauna la preotul din sat, a cîrui grădinuța eră lîngă drum și pe care o admiră fie-care trecător.

Dară să nu credă cetitorii, cumcă cuconița Nastasia n'a avut pețitori. Ferescă Dumnețeu! A avut fîrte mulți, însă nici unul nu i-a plăcut lelei Parasca, căci ea avea să-i alégă fiicei sale bărbățelul. Și ea s'a fost pus cu capul și cu piciorile, ca ginerele ei să nu fie altul decît un cleric, pe carele și-a fost pus ea ochii. Acela eră un seminarist frumos și bine crescut, carele petrecea feriile în satul C. la nîmurile sale. Acela s'ar fi fost împărechiat bine cu cuconița Nastasia, după idea lelei Parasca, dară vorba acea: „Nu-i pentru cine se gîtesce, ci pentru cine se nimeresce“. Lui nici în gînd nu i-a fost picat, că ar puté luă de soție pe cuconița Nastasia, însă lelea Parasca și-a fost făcut așa planul, și așa avu să fie. Căci ea eră tare la fire, eră din nîm de masil, și eră mîndră de originea ei.

Spune tradițiunea, cumcă înainte de 50 de ani a venit Ionică Gruî în satul C. cîlare pe o epă albă, și numai cu straițele ce avea pe dînsul. A descălecat la badea Georgi, carele eră vîtav la curtea boerului Stroici, a băgat epă în grajd, lăsînd-o în sîma vîtavului Georgi să o hrînescă și și-a început oficiul seu, mai întîu ca subvîtav sub privighiarea vîtavului Georgi, apoi murind badea Georgi a încăput el vîtav și așa pe încetul slujind pe boerul cu credință a ajuns de a fi el mîna cea drîptă a boerului Stroici. Nime nu scie spune din care parte a lumii a venit și de ce origine eră, singur numai boerul Stroici a sciut acesta, dară delă el nu s'a putut află nimic.

Țeranii, cînd voiau să se mai resbune asupra lui pentru chinurile grele ce le causă el lor, i aduceau aminte de timpul cînd a venit el în satul C. și de dependența lui delă dînsii. „Ți aduci tu aminte Gruî“, — i țiceau ei, — „cînd ai venit tu la noi calic și sdrențuros, și noi te-am hrînit și te-am adăpat și am grigît de calul teu? Ți-aduci aminte, cînd ni țiceai: „Eu me rog, dați ceva de mîncat la vita cea de cal din grajd“, și noi totdeauna am alergat bucuroși și te-am slujit, și acuma decît ai devenit la putere, ne frigi și ne arzi? Bine țice proverbul: „Ca să te ferescă Dumnețeu cînd prînd a rîma la ochi, căci atunci mușcă“.

Aceste și altele țiceau țeranii lui Gruî, însă lui nici că-i păsă. „Taci moșcule și opincarule“, — li țicea el lor, — „țeranul trebe jupit, cine nu jupesce pe țeran, acela e prost!“ Și nici nu remîneau țeranii numai cu strigătul lui, ci el i anunția și boerului că sînt înderîtnici, și bieții țerani în loc să-și imbu-nățescă starea lor, și-i strigă mai tare, și de acea

numai arare-ori cuteză care-va a-i se opune atotputer-nicului Gruî.

*

Dară să revenim la cuconița Nastasia. Ei i plăcea tinerul seminarist, și ar fi fost foarte fericită, decă ar fi pețit-o, însă el nu se arătă la casa ei. Inse lelea Parasca voi să scotă din pământ căsătoria acésta, și-și persecută cu energie planul seu. Dară ca un fulger din senin o lovi scirea, că clericul amintit voiesce să se căsătorască la preotul din sat. Acuma începù ea a-i vèrsă fierea asupra familiei preotului, și venind la ea țerancele din sat, nici una nu scăpă, până ce lelea Parasca nu-și ușoră inima inaintea ei, blăstēmând și injurând. Fel de fel de intrige infiră ea, însă fără scop, ba se făcea mai ridiculă și ajunse in fine de risul țeranilor.

„Mêi Gruî!“ — dăcea ea bărbatului seu, — „tu Gruî, da auđi tu Gruî, da veđi tu Gruî, da pricepi tu Gruî? De-ar pică carnea de pe ține, și ciolanuțele, că tu nu voiesci să me pricepi! Mergi iute, du-te Gruî, du-te in ruptul capului, și mi-l lègă, și mi-l pune in fere, și mi-l adă, și el va trebui să iaie de soție pe Nastasia mea. Ca Nastasia mea nu e alta copilă harnică și frumósă, și cultă și voinică și bogată, și ce a găsit el in feta popii, ea-i slută, și slabă, și próstă, și nu-i sănėtósă“.

Sërmana lelea Parasca, ea trăia in credința ușoră, că mirii se pot prinde cu arcanul. Și ea avea o gură, nu mare la vedute, dară eră mare la virtute. Când pornia limba ei, tremurau frunzele de pe copaci, și zîrnăiau fereștile, și se ascundeau pui de găină prin urđici de gura ei.

Ionică Gruî o cunoscea deja. Când pornia holca in casă, el își luă pèlèria și fugia la curte și nu venia cu țilele acasă. Intrăcea lelea Parasca se făcea tótă otravă. Blăstēmă și injură, când pe bărbatul seu, că a scăpat din mânilor ei, când pe clericul amintit, că nu vine la ea in pețite.

„Da lui cununia trebuie“, — dăcea ea, vorbind pe rusie, căci eră ruscă de origine, — cununia trebuie lui; de l'aș vedé pe năsălie, și să-i ducă cununa pe cruciță, căci și in mormènt va tremură țerna, ce-l va acoperi de blăstēmul meu“. Aceste și alte injurături in-trebuința ea, și-și ușoră măcar inima, căci pe cuconița Nastasia tot n'a măritat-o.

A murit fètă bètrână, și lelea Parasca s'a dus de-mult la strămoșii sei, falnicii masili, cari cred că și pe cealaltă lume se laudă, că-s mai mult decât ceialaltii muritori, căci la numele lor pòrtă predicatul „von“.

A murit Ionică Gruî de mult și au trecut acele vremi pline de farmec și poesie, timpul junetei mele. Dară amintirea lor nu o va puté șterge nimică din sufletul meu, și tóte ulițele satului meu, tóte gardurile imi reamintesc luptele mele cu vătavul pleșuv, și câte o întèmplare nevinovată imi readuce aminte suvenirul lui. Ca lelea Parasca mai sânt femei in satul nostru, dară așa de veninóse ca ea nu-s.

Alți ómeni trăiesc acuma in satul C., și alt vătav conduce afacerile boeriului Stroici, mai tiner și mai energic cum a fost Ionică Gruî, dară nu așa original ca dènsul.

Averchie Macovei.

El și ea.

El sta lângă sobă
Și tăcea;

Ea sta lângă mèsă
Și cosea.

El cântă din gură
Și gândia;
Ea sta intristată
Și plângea.

Cântece duióse
El cântă,
Cântece cari ca june
Le sciea.

El și ea cu lacrimi
Cugetau
Când întèia-óră
Se iubiau.

El oftând cântarea
Ș-o sfèrșiea;
Ea privia la dènsul
Și plângea.

N. H. . . . n.

Bibliografie.

„ORNITOLOGIA POPORANA ROMANA“ de S. Fl. Marian, membru al Academiei române. Doue tomuri. Cernăuți, tipografia lui R. Eckhardt. 1883.

(Urmare.)

Despre rëndunică există următórea legendă interesantă. Murind unei pãrechi trei copii, muma nu le deplânge de loc, ci jócă și bate in palme; după asta i mor socrii și ea plânge cu amar (t. II p. 109--110). Bãrbatul ei o intrébă: „— Nevéstă! de ce, când ni-au murit copiii, tu n'ai versat nici o lacrimă după dènsii, ci ai jucat și ai ris și te-ai veselit când i-ai petrecut la grópă; eră acuma că ți-au murit socrii, adeca pãrinții mei, i-ai bocit și te-ai tenguit“. — „După copiii noștri n'am plâns, ci am jucat și am ris, pentru că pre bine am știut eu unde se duc ei, că merg in raiu, eră după socrii cum n'oiu plânge, știind bine că pentru faptele lor trebuie să mèrgă la munca cea vecinică a iadului!“ (pag. 110). Bãrbatul se mânia foc și vrènd să deé in femeé, ea se prefăcù iute intr'o rëndunică (p. 110).

Dintr'o altă legendă publicată la dl Marian aflăm următórele: O fetă frumósă și cu pèrul de aur capètă ca moștenire dela pãrinții ei o turmă de oi și un căne (t. II p. 82). Ea se imbracă in strae bãrbătesci și plècă cu oi la munți la vèrat. Ací ea intimpină pe un fecior de smeu cu o turmă de oi. Ei pasc oile împreună și sèra merge cu feciorul de smeu la curțile lui de mas. (t. II. p. 83). Muma smeuului recunósce indată, că-i fètă și nu băiat și spre dovèdă pune in patul ei sub perină brăbănóc. Căne e inse fiind nãsdràvan știuse ce are de gând baba și sfătuesce fetei să pue brăbănócul pe perină. Muma smeuului află spre uimirea ei brăbănócul mai verde, cum a fost; ea crede, că-i fecior (t. II p. 84). Fèta pãrăsesce palatul împreună cu feciorul de smeu și ajunge la o mare. Aicia ia remas bun dela feciorul de smeu și dând cu un toiag asupra apei, despãrtesce apa in doue și trace cu turma ei de cea par-

te. Acı își ia feta cușma din cap și pèrul cel de aur cade până la brâu. Feciorul de smeu se întorce scârbit acasă, și spune mumei sale totă întempleră. Smeoica i face o corabie mare, pe care o încarcă smeu cu fel de fel de marfe scumpe și se porni după fetă. Ajunse la apa cea mare, prin care a trecut fetă (pag. 85). Sosesc o mulțime de ómeni, ca să cumpere marfa. Vine și fetă cu pèrul de aur și intrând in corabie, smeu se îndepărtéază cu ea dela mal. Tóte încercările ei de a scâpá sânt zădarnice. „De giabă te mai trudesci, căci de acuma înainte nu ai să-mi mai scapi din mână”, i duse smeu. Fetă aruncă ca respuns inelul ei de pe deget in mare, dîcându-i: „Când vei aflá tu inelul acesta atunci voiú vorbi cu tine”. Feciorul de smeu se cunună cu fetă, însă ea își ținu cuvèntul și nu vorbiá cu smeu nimică și tóte induplicările lui, a mumei și cumnatelor ei erau zădarnice (pag. 86). Intr’o dî însă smeu cumpèră dela niște pescari o mulț me de pesci, și curățindu-i, aflá intr’un pesce inelul nevastei sale. „Draga mea Rëndunică!” — duse el atunci femeii sale, — „de acuma vei vorbi cu mine, căci écă in sfèrșit ț-am aflat inelul”. Vèdènd fetă inelul seu, se prefacú intr’o rëndunică cu gușe roșie și sburá pe ferèstră afară. Gușa devini de aceea roșie, căci smeu aflând inelul intr’un pesce, neteđi bárbiile nevastei sale cu mâni pline de sânge, cum s’a fost umplut curățind pescele (pag. 87).

Poporul român crede că rëndunica e pasese sfântă și găina lui Dđeu, care arată norocul fie-carei case (t. II p. 114). Deci e mare pècat și nenorocire a o omori séu a-i strică cuibul și a-i sparge óuele, și nu-i bine nici chiar a pune mâna pe dènsa. „Fie-care Român dá de grijă copiilor sei ca nu cumva să se atingă de dènsa, s’o omóre, să-i strice cuibul séu să-i spargă óuele” (p. 114). „Românul, care omóră vre-o rëndunică, i strică cuibul și-i sparge óuele, nu numai că se depărtéază norocul dela casa lui, ci se crede despre dènsul, că a comis un pècat așa de mare, ca și când ar fi omorit atare nevéstă, i-ar fi risipit casa, și i-ar fi nenorocit copiii, și cum a omorit-o, îndată i se uscă și i sécă mâna” (p. 115). Cuibul părăsit al rënduniceii se întrebuintéază de cătră Români ca léc contra anghinei, frigurilor, ranelor și contra bolohánirii vacilor, afumând cu el la bólele dintei și la rane muindu-l in apă caldă și legându-l la ele (pag. 117—118). Românul, de vede pentru prima-óră primăvera o rëndunică, stă îndată locului și incepe a stânga cu un cuțit séu cu ori ce sub călcăiul piciorului stâng și întemplantu-se să afle in locul acela carbuni, atunci crede, că peste tot anul va fi sănètos și voios și va aflá peste véră bani, éră de nu aflá carbuni, nu va fi sănètos (p. 116). „Numai o unică rëndunică vèdută întèiaș-dată primăvera insemnéază, tot déuna singuritate”, éră mai multe rëndunele vèdute de odată insemnéază, că peste véră vor fi mai mulți ènși la un loc” (p. 116). Așá de vede o fetă o singurá rëndunică, atunci nu s’a mărítá peste tot anul, éră de o vede un bărbat, atunci de sigur i-a muri nevéstă (pag. 116). Acela ce vede întèiaș-dată primăvera o rëndunică sburând dară neciripând, acela va fi sănètos și voios peste tot anul și nimenea n’a vorbi réu de el; acela însă care o vede întèiaș-dată stând și ciripind, séu ciripind in pod, acela va fi bolnăvicios, slab și ómenii vor vorbi réu de el (p. 115). Ciripitul rënduneelelor in timp de nópte e semn réu (t. II p. 125). Români se adreséză cătră ele, ca să nu cante nóptea și să nu li menescă a réu (ib.), dîcènd: „Rëndunică cu cunună, nu cantá nóptea la lună, c’a mea inimă nu-i bună, ea e strinsă cu curele, curelele-s cu ótele, cu ótele ascuțite — de străin sânge roșite; — c’am fost unde nu e grâu, numai sânge până ’n brâu, unde nu-i spic de se-cară — numai sânge până ’n séră — sânge de-a străi-

nului” (p. 124). Românul mai crede, că pe sub care vacă va sburá rëndunica, laptele acelei vaci va fi numai sânge și ori cât o va mulge, lapte din uger nu va slobođi, ci numai sânge (p. 125). Ca să deé vaca lapte, se afuméză vaca cu cuib de rëndunică. Rëndunica e și barometru. Când sbóră rëndunica tot atingènd pământul și scóte din când in când sunete lini, spăriose și plângètoare, o să ploă. Când sbóră ea sus și se jócă cu surorii sale, o să fie vreme bună. „Decă ne amenință vr’o vijelie, ea se perde printre nori și sbóră in-cet” (p. 118).

In legenda ciocărlanului aflăm pe Sila Samodiva, iubitoare de tineri, care locuesce intr’un palat de aur și care prefacèndu-se in chip de pasere, ademenesce pe nesimțite o orfană in palatul seu. In palatul Silei Samodivei locuesce și un bètrán cu barbă mare, pe care il găsím inèiu vorbind in vis la fratele răpítei orfane, apoi ca împèratul ciocărlanilor, pe cari i ospètéază cu ènsași mâna sa și in urmă ca pasere ciocărlan, care își are cuibul in palatul Silei Samodivei, luând in sbor și chipul bètránului și care conduce pe fratele orfanei până in palatul Silei Samodivei.

Intr’o inscripție aflată in Dacia cetim: „Sul(evis) Mont(anis) T(itus) Iulius Gapid . . . v(otum) l(ibens) p(osuit)” (Mommson, Corpus Inscript. Latin. tom. III 1601, éră intr’alta dela Apulum: „Sule Fl(avius) Attalus votum l(ibens) s(olvit)” (Mommson, C. I. L. III 1156). — „Sule” din inscripția de pe urmă o crede Goos drept divinitate dacică. (Untersuchungen über die Innerverhältnisse des trajanischen Daciens). La Traci găsím pe Sola (Mommson, C. I. L. III 787) éră la poporul besic: Susula (Orelli 3552), cari popóre se trag din aceeași familie. In Scitia însă găsím pe Saulius (Herodot IV 76) și Sol (τῆ θεῶν Σῶλ), căreia regele bosporanic Rheometalkis i dedică un monument la Panticapaeum in Chersonesul tauric (Tocilescu, Dacia înainte de Romani, Bucuresci, p. 713). Pe Sul o aflăm și pe inscripțiunile din Noricum (C. I. L. III 5900), cum și in Britania, unde ea a fost personificațiunea feminină a ăeului sóre. (Tocilescu, ib. p. 586). Romanii o numiau: Deae Suli Minervae. Germánii atribuiiau acestei ăeiței secul femeiesc. Sule éră deci o ăeiță venerată in tótă Europa și chiar in Scitia asiatică. Sila Samodiva din legenda ciocărlanului este deci verosimil o personificație feminină a ăeului sóre, ăeița sóre, care corespunde cu ăeița tracică Sola, cu cea scitică Sol, cu cea besică Susulla și cea britană Sule.

Despre esistența ăeiței Sola și la Daci ne convinge numele al doilea întrebuintat la Români: Samodiva, care după formă și terminațiune e un nume curat dacic. Sufiesul *diva* din Samodiva corespunde cu sufiesul *dava*, ce-l aflăm in numirile proprii de localități dace: ca Setidava, Arcidava, Nentidava, și ar insemná locuință, edificiu și casă. (Curtius G. Grundzüge der griechischen Etymologie, 223). Scăderea lui *a* din *dava* in *e* o constatá Rössler (Zeitschrift für österr. Gymn. 1871). Partea întèia a cuvèntului *Samo* corespunde cu *Cumu* din *Cumudeva* din Tracia, cu *Chime* din *Chimedava* din Bulgaria de astăđi, cu *Schede* din *Schedeva* din Tracia, cari de și cu aparență slavă, sânt totuși cuvinte tracice. Samo e deci un cuvènt dacic și nici de loc de origine slavă. Putem deci afirmá cu siguranță, că Sila Samodiva e o ăeiță dacă. Dubietatea dlui Tocilescu, că Sila e póte, numele unei ăeițăi topice dace” (ib. pag. 586) e deci rădicată prin legenda ciocărlanului, culesă de dl Marian. Se póte dar vedé, de ce interes mare sânt publicările datinelor și credințelor române. Acı aflăm o comóră neprețuită pentru studiul trecutului.

După legenda română Sila Samodiva iubescé mai

cu prisosință pe tineri, Românul deci pare a-i atribui secul femeiesc, ca și Germanul.

În legenda Ciocârliei aflăm sœurle, de care se înamorză o fetă de împărat, și de și ea se mărită după un împărat, după ce și-a dobândit din desperare lauri de glorie pe câmpul bătăliilor, nimicind oști întregi cu o sabie fermecată, cu care nici n'avea pră mare trebuință de a munci mult, ea îl părăsește și cutrieră lumea mai departe să-și găsească sœurle, amantul ei. Dară muma sœurului, fiind pră aristocrată în aspirațiunile ei, află purtarea princesei pretențioasă și obraznică și o preface prin blăstem în ciocârlie: „acū pôte să adóre ea pe fiul meu“, își gândia muma satisfăcută. Sœurle ne apare ca un tiner forte frumos și gingaș. El reșede într'un palat strălucitor, la carele nu pôte căută un muritor, fără a bé dintr'o fântână, ce se află naintea lui. Lângă ușa palatului, după alții pe drum spre palat, stetea un câne forte mare, după unii cu doue capete, după alții cu trei capete. Pe drum spre palat stetea, după unii, o babă bătrână, care páscea gășci, după alții un bătrân. Dela babă capătă princesa un pomușor în mâna dréptă, ca să fie rădicată în aer spre palatul sœurului, și un inel, cu care să plătescă trecerea peste un riu, ce curge naintea palatului. Dela bătrânul însă ea capătă o bucățică de pâne, ca să imbuneze cânele. Mai departe pe drumul spre palatul sœurului se află o apă forte mare, din care esă naintea princesei amoresate și desperate o létă frumoasă îmbrăcată în alb, care i prevestește scopul, dară că nu s'a bucură mult de norocul ei.

În legenda prepeliței aflăm pe bătrânul acesta cu o barbă mare până jos într'o grădină, unde ucide pe fiesce-care visitator, până ce nu vor trece pe lângă grădina asta un moșneg, un băiat și o copilă. Asă ajunge în grădina asta și un bărbat, a cărui fiică i-au prefăcut mașchea în pasere, ca să afle pe cineva, care să-i prefacă paserea în fetă. Moșnegul vre să-l ucidă, dară prin rugămintele moșnegului desperat după fetă sa, i dă un an de viêtă, ca să prefacă paserea în fetă. Intorcându-se după un an bărbatul desperat, ca să primască loviturile morții dela moșnegul, trecură chiar atuncia pe lângă grădină un moșneg, un băet și o fetă, și bărbatul fu agrățiat de moșneg.

Eră muma sœurului apare în legenda prepeliței ca mașchea, care preface din ură pe fiica bărbatului ei în pasere, cu o buruénă și inchiđend-o într'o cușcă fuge în lume. În legenda privighitorei ea e o babă vrăjitoare, care ungend pe o prinsă desperată după amantele ei, pe care l'a omorit împăratul, tatăl ei, la față o preface în privighitoare, care de atuncia cântă mai tótă nóptea împreună cu amantul ei.

În legenda cocostercului ea preface pe ómeni în ori și ce, care alungă pe un fecior cam pãlit cu leuca, care a venit să invețe dela dēnsa darul de a preface pe ómeni în ori și ce, și care s'a prefăcut în absența ei în cocostere și nu se putea preface érăș om.

Eră în legenda rēndunelei o aflăm, ca muma smeului, ce numai de cât vre să descopere prin brăbănocol verde, ori de-i fetă ciobanul, care páscea oile împreună cu fiul ei? Dar arētându-i feciorul acesta după trecerea unei ape mari, că are pēr de aur, și că-i fetă, sfătuesce numai decât fiului ei, ca să o iee de soție. El o află și o ia de soție, dară ea a aruncat inelul ei în apa mare, și a juruit a nu vorbi până ce și-a găsi inelul. La curățirea unui pesce el află inelul nevestei sale, dară ea se preface în rēndunea și sboră afară.

Pe cânele din palatul sœurului îl aflăm în legenda rēndunelei, ca pe unul, care scie tóte gândurile mumei smeului, care ș-a pus de gând să iee fiul ei pe stăpâna cânelui. El prin svaturile lui previne ori-cari încercări a bătrânei de a descoperi pe stăpâna lui.

Pe pomușorului, carele rădică pe princesa amoresată în sus la palatul sœurului, îl aflăm în legenda rēnduniceii ca toiag și chiar ca batistă, cu cari făcend fēta cu pērul de aur de trei în cruciș, ca și la legenda ciocârliei sēcă apele cele mai mari, și fēta cu pērul de aur trecea pe uscat. În legenda porumbului și a pupăzei găsim în loc de ram pomi întregi, cari distribue la ómeni séraci și nevoiași bani și îmbrăcăminte. În legenda porumbului locuesc în scorbura acestui copac trei porumbi, ce s'au prefăcut din ósele unui vițel nădrăvan tãet, unde găsește proprietărița vițelului, persecutată și mălțrată de mașchea ei, îmbrăcămintele cele mai frumoșe, căruțe cu caii cei mai frumoși. Acești porumbi severșesc pentru fēta sērmană lucrurile cele mai neșosibile, ca culesul macului din 3 saci în câteva ore și spēlatul blidelor. Vēđend feciorul boerului străformările fetei, o ia de soție în ciuda mașchei. În legenda pupăzei dăruiesce paltinul neconținut unei părechi sērmane comóre de bani, până ce ea ajunge a fi împărat. Vrēnd ea să devie Dđeu, paltinul o preface, din pedepsă, în pasere. În legenda lebedei, soția împăratului înecată de o țigancă, iubita împăratului, se preface într'o răchită cu 3 ramurele, din care tăiând un băet o tilincă, aceea cântă la nunta împăratului cu țiganca, sórtea ei. Aruncând-o țiganca de mânje jos, se preface ér în soția lui.

Fēta cu față dalbă, ce eșise din apa cea mare înaintea princesei amrezate în sœur, vine în legenda lebedei, ca o lebedă albă ca ometul, pe care o prinde pe un iaz mare un împărat neinsurat. Vrēnd să o tae bucătărița împărătescă, ea se preface bătēnd de trei ori din aripi într'o fetă frumoasă cu față dalbă. Ea se înecă de iubita împăratului în fântâna curții, unde devine o răchită cu 3 ramurele.

Bucățica de pane, cu care imbunază princesa cânele cu trei séu doue capete, se află în legenda pajurei, unde fētul frumos hrănesce pajura cu 12 coșuri de pâne și 12 buți cu apă în călétoria-i din cealalta lume pe pământ. Aprópe de gura pământului se gătiseră cele 12 coșuri de pâne și sērmanul fēt frumos fu silit să-i dee pulpa sa de mănecare, ce i plăcū forte mult. Ea inghiția de regulă pe ori ce om, dară fētul frumos i-a mântuit pușorii din ghiarele bălaurului cu 12 capete, tăindu-l cu paloșul seu.

Inelul, ce-l căpētase princesa dela babă, provine în legenda rēndunelei, unde aruncându-i fēta cu pēr de aur în mare, respunde smeului, că atuncia va vorbi ea cu dēnsul, când va află inelul acesta. Smeul află inelul la curățirea unui pesce, și fēta cu pērul de aur se preface în rēndunică și bărbăile ei unse cu sângele pescelui devin gușe rosie.

Apa din fântâna dinaintea palatului sœurului, din care bēnd princesa amoresată putea să se uite la el, o găsim în legenda gangurului cu isvorul, din care bēnd un argat orfan din desperare, se preface în pasere gangur. Caii aceștia provin în legenda ciocănitorei, unde un fēt frumos călcând moșia ciocănitorei, fu mântuit de calul seu, care vēđend că vine gróznica ciocănitore să pērdă pe stăpânul seu, se urcă ca vēntul până de asupra ei, luându-i fētul frumos cu săgēta un picior. În legenda ciorii aflăm, că apele dintre hotare sânt bune pentru farmece rele și strică pacea și liniscea ómenilor. În ele spēlá ciórele puii lor. Babele vrăjitoare în numer de noue, se duc nóptea necunoscute de nimenea de noue ori la aceste ape, și iau din ele trei stropi, incingend în apă trei fire de pēr de lup turbat. Din legenda cocostercului aflăm însă, că asta apă e așa vieții și a morții și că se află într'o pustietate grozavă spre revērsatul đorilor între munți gigantici, ce se isbesc neconținut între sgomote infernale. Numai odată pe đi stau ei locului jumătate de oră, unde-i cu pu-

tință a lua din apă. Rëndunica e țină acestor munți, care scapă aici de primejdia ființele vii. Cocostêrcul se fi izbutit a lua din această apă, dară acolo și-a perdat cōda.

Sōrele ne apare in legenda romănescă ca un tiner gingaș și fōrte frumos, care reșede intr'un palat strălucitor, la care un ochiu muritor nici nu pōte privi. Asta-i tot, ce putem află despre sōre din legendele publicate de cātră dl Marian. Reminiscente monumentale despre sōre sub astă formă găsim in altarul mitraic aflat in satul Slavenii in Țera-Romănescă intr'o locuință subterană pe la anul 1837. Pe basorelievrurile, care erau mai tōte stricate și cari au formă pătrată și in partea cea de sus se sfêrșesc printr'o încădrare cu boltă in formă de pescere, aflăm pe un tiner intr'o cavernă, in cap cu mitră și pe dēnsul o tunică și chlamidă. Pe petritele aflate in subteraneu se citește: „Solis invicto Mithrae; ara Soli”. (Museum național, nr. 8 din a. 1837, publicat de cātră d. Odobescu in Analele Societății Academice, din a. 1877, p. 211). In Persia se slăviă sōrele sub numele de Mithras, de unde prin coloniele și legiunile romane s'a importat in Dacia. Altarul mitraic din Slaveni datează din secolul al III-lea (Odobescu, ib. p. 215).

După legenda romănescă sōrele are și numă, care prin blăstēm prefăce in ciocărlie fiica sa inamorată de fiul ei. In timpuri mai târșie provine ea ca mașehă, care prefăce din ură pe fiica bărbatului ei in prepeșită și in urmă ca simplă babă vrășitōre, ce prefăce o fiică împēratēscă prin ungerea feței ei in privighitōre, care de atuncia cāntă numai nōptea, căci atuncia au prins argații împēratēsci pe dēnsa cu amantele ei și împēratul l'a ucis. In timpuri mai recente ea e muma unui smeu, ce s'a inamorat intr'o fiică cu pēr de aur, care pāscuse cu dēnsul oile, și i sfătuesce să o iee de sotie. O vedem deci scāșdēnd necontentit din muma sōrelui, pānă ce devine in urmă o babă vrășitōre.

(Va urmă.)

Dionisiu O. Olinescu.

Vasile Boerescu.

— Portretul pe pagina de frunte. —

In sēra de 18 novembre 1883 muri la Paris unul din fiii cei mai devotați ai Romăniei, care a jucat un rol mare in istoria mai nouă a patriei sale, Vasile Boerescu.

Numele lui e mult mai cunoscut, decăt să fie necesitate d'a spune cine a fost dēnsul; vom schiță dar numai in linii de frunte activitatea lui.

Vasile Boerescu s'a născut in Bucuresci la 1 ianuarie 1830. S'a făcut studiile gimnasiale in colegiul St. Sava; la 1852 s'a dus la Paris, unde a studiat dreptul și la 1857 luă titlul de doctor la facultatea din Paris.

Nici nu-și termină studiile, când intră in arena politică. După resboiul dela Crimeea se ținū la Paris in 1856 un congres european. Inainte d'a incepe congresul a lucră, Boerescu compuse un memoriu asupra țērii sale și-l împărți la toți membrii conferinței. In acel memoriu el formulă dorința compatrioților sei astfel: independința celor douē principate, unirea lor intr'un singur stat, garanța colectivă a marilor puteri și un principe străin domnitor. Acest memoriu făcū mare senzațiune, atât in străinătate, cât mai ales in țēră. Un an mai târșiu „Divanul ad hoc” adoptă programa această, cu ôre-cari modificări intr'un memoriu oficial comunicat puterilor garante.

La 1858 Boerescu intorcēndu-se in țēră, fundă un diar: „Naționalul”, care contribuī fōrte mult la deșteptarea și intărirea sentimentului național. La 1859 dēnsul fu ales deputat și se distinse îndată prin strălucitul seu talent oratoric, prin cunoscințele-i seriōse, prin o logică sântōsă și moderație in discuție.

In memorabila ședință a camerei deputaților din Bucuresci, la 24 ianuarie 1859, el fu care, in comitetul secret, printr'un discurs pentru totdeuna memorabil, cu o elocuență pe care o nobilă pasiune și o inspirație spontanee o pot produce, răpi pe toți deputații din diversele partide, dușmane și in luptă pānă atunci: i făcū să verse lacrimi, să se îmbrășeze toți, și, cu metropolitul in frunte, jurară d'a alege ca principe al Valachiei pe acela care se alesese și in Moldova, pe colonelul Cuza. Acel discurs, reprodus de tōtă presa europeană, va remānē un monument celebru in istoria Romăniei.

In ministeriu intră la 1860, ocupānd fotoliul de justiție.

Nisuița lui de frunte eră din inceput a creā un partid de mijloc, un partid moderat, intre roșii și conservativi. Onestitatea, moralitatea și interesul general al țērii erau ideile lui conducătore. Partidul nou se formă sub numirea „Centru”, Boerescu eră unul din capii ei și „Presa” organul partidului.

La 1864 el fu numit vice-president al consiliului de stat, distingēndu-se in pozițiunea această cu lucrarea: „Codul procedurii civile”, adoptat de camere fără modificare și care este in vīgore.

La 1866, după cāderea prințului Cuza, Boerescu fu ales de cameră pentru a se duce cu alte persōne politice, la curțile garante să lucreze pentru recunoscerea prințului Carol de Hohenzollern.

La 1873 el intră ca ministru al afacerilor străine in ministeriul conservator al lui Lascar Catargi. In acest ministeriu jucă el rolul cel mai insēmnat. Atunci incepū să lucreze pentru independința Romăniei, independință pusă in perspectivă pe cale diplomatică. La 1874 publică o broșură intitulată: „Drepturile Romăniei intemiate pe tratate”. Primul rezultat al nisuintelor sale a fost incheierea unor tratate și convenții cu celelalte puteri, ceea ce a stērnit protestul Porții, la care ministrul român a respuns cu mare dibăcie. Astfel Romănia cāștigă șilnic in considerație și simpatie pe lângă puterile străine.

La 1875 Boerescu eși din ministeriu, fu ales senator. După cāderea guvernului conservator, venind liberalii la putere, i combătū crāncen; dar mai târșiu, făcēndu-se apel la concursul seu, și avēnd in vedere crisa prin care trecea țēră, primi să intre in cabinetul dlui I. C. Brătian. Peste cātva timp se retrase din ministeriu, dar remase in arena politică, membru al parlamentului, pānă la mōrtea sa, dānd probe totdeuna, că mai intēiu este român și numai după aceea om de partid.

Boerescu a fost nu numai un om politic, ci și bărbat de sciință, un avocat renumit și un profesor excelent. Ca juriscōnsult lucrările lui sūnt numeroșe. Țēră i datoresce in mare parte legile nouē și comentariile lor. Cele mai multe din scrierile sale s'au publicat și franțozesce.

El a fost un om mare, perderea lui se va simți totdeuna.

Remășițele lui pāmēntesci se transportară in țēră, unde se inmormēntară pe spesele statului, cu pompă mare, dāndu-li-se onorurile cuviniōșe.

El a murit, dar memoria lui va trăi in etern, pānă ce va fi un om care să simtă romănesce, pānă ce va fi Român.

Cinci-deci de etimologii

de cuvinte bănățenesci de origină română cari nu sânt introduse în dicționarie.

(Incheiere.)

41) *Aret.* Cuvântul „aret” cu tonul pe „a” dela început, înseamnă în graiul bănățenesc: alentours, environs fr., umgebung, umgehend germ., d. e. am vădut pe Petri eri ambând în aretul casei tale; în aretul acesta nu am auzit să fie vădut cineva pe acel lotru; în aretul meu (persoanei mele) nu știu să se fie arătat omul acela despre care este vorba. Etimologia cuvântului este evidentă din „area” lat., aire fr., area ital., tenne germ., de unde se vede, că „aret” stă pentru „ariet”. În Barcean: Vocabolariu romano-nemțesc, Sibiu 1868 încă aflăm „aret” cu semnificațiunea de: contre fr., entgegen germ. producând esemplul: în aretul vântului: contre le vent fr., dem winde entgegen; dar această explicațiune se vede a fi necorectă, pentru că „in aretul vântului” se dice și în graiul bănățenesc, dar înseamnă: în părțile din care suflă vântul.

42) *Bolând, bolândi.* Cuvântul „bolând” înseamnă în graiul bănățenesc (se rostese și în Transilvania): nebun, scrintit de minte; stultus, mente captus, vesanus lat.; fou, fol, sot fr.; närrisch, irrsinnig, narr germ., era „bolândi” este verbul dela „bolând” și are aceeași semnificațiune d. e. omul acesta e bolând; taci tu bolândule; căci nu-s eu bolând să fac atare faptă; auzit-ai că Petru a bolândit? Etimologia cuvântului o aflăm în italianescul „balordo”: sot, lourd fr.; albern, tölpisch germ.; în limba franceză încă aflăm „balourd”: tölpel germ. În Nazari: Vocabolario vicentino-ital., Oderzo 1876 pag. 52 aflăm „balengo” pentru: pirlo, sciocco ital.; thöricht germ. În Azzi: Vocabolario ferrarese-ital. Ferrara 1857 p. 28 încă aflăm „balengh” pentru: mezzmatt, pazziceio ital.; halbverrückt, närrisch germ. În Saura: Diccionario catalana-castellana, Barcelona 1859 pag. 53 stă „borrango” pentru: loco, insensato span., närrisch, unsinnig germ. În Banfi: Vocabolario milanese-ital. Milano 1852 pag. 62 aflăm „balordon” pentru: căpiat (capogiro, capostorno). În Biondelli: Dialetti gallo-italici, Milano 1853 p. 250 asemenea aflăm „baleng” și „balengo” pentru: sciocco ital.; thöricht germ. — În Porru: Dizionariu sardu-italianu, Casteddu 1832 pag. 117 vine înainte „balordu”: insensato, stolido, stupido ital. În Morri: Vocabolario romagnolo-ital. Faenza 1840 pag. 103 aflăm „balord” cu următoarea splicățiune: esprime confusione di mente passagera etc.

Din „balord” prin intunecarea lui „o” în „ă” și trecerea lui „r” în „n” (precum cere dinamica limbei după „ă” să urmeze „n” séu „m” pentru eufonie), s’a format „bălând” apoi prin înălțarea lui „a” din prima silabă în „o” ca în: botez, porâmb etc. s’a format „bolând”.

Deci documentând origina română a cuvântului „bolând”, tot de odată se adevărește, cumcă limba magiară a imprumutat din limba românească pe al seu „bolond” cu asemenea semnificațiune.

43) *Borândău, borândăi.* Cuvântul „borândău” înseamnă în graiul bănățenesc: o mâncare din sânge proșpet de porc, cu carne dela bărbiea porcului ferbtă și tăiată mênunt, cu cêpă prăjită și cu făină de cucuruz (porâmb) mestecată și tôte la olaltă în sânge cam un pătrariu de oră ferbte până ce se inchiagă nițel; esswaare aus frischem schweineblut, mit gekochtem und klein geschnittenem unterkinfleisch, mit gerösteten zwiebel und kukurutzmehl gemischt und zusammengekocht bis es zusammengerinnt germ. Verbul „borândăi” în-

séamnă a mestecă la olaltă, a scorbeli nu numai borândăul, ci și alte lucruri; vermengen, hineinwühlen germ. Etimologia cuvântului o aflăm în dialectele italienești, anume în Olivieri: Dizionario genovese-ital. Genova 1851 pag. 56 aflăm „berodu”: malegato, sanguinaccio, vivanda fatta di sangue di maiale ital., adeca: malegato (nu se află în dicționarele italienești), sângerete, mâncare facută de sânge de porc. Din „berodu” prin intercalarea lui „n” s’a format „berondu” apoi prin înălțarea lui „e” în „o” și prin asimilarea lui cu „o” următoriu „borondu” de unde: „borândău. În Biondelli: Dialetti gallo-italici, Milano 1853 pag. 251 aflăm „baronda” pentru: confusione ital., care încă documentează semnificațiunea cuvântului românesc. În Monti: Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 p. 378 stă „borlanda” pentru: pangraitato, pancotto, pero malcondito, o troppo brodoso ital.; geriebenes brod, semmelsuppe, doch schlecht gewürzt, oder zu suppig germ.

44) *Cauc.* Cuvântul „cauc” cu „ău” diftong și cu „a” chiar în acest diftong, înseamnă în graiul bănățenesc: o scafă cu mâneriu scobită din lemn séu din aramă facută spre a bé apă etc. cu ea; cupe avec manche fr., trinkschale mit stiel oder handhabe germ., d. e. cu caucul am beut apă din șiofeu, din cantă (în tot șiofeul din casă în care se ține apă, este și un cauc) etc.; cu caucul am beut apă din stiubeu (stubeu); cu caucul am beut vin din vasul precocit. Etimologia cuvântului o aflăm în lătinescul „caucus”: trinkschale, becher germ. În dicționarele românești aflăm „căus” cu asemenea semnificațiune, dar nu credem a fi de aceeași origină etimologică. „Căuc” și „căuc” din dicționarele românești, cu semnificațiunea de: căciulă turcescă și umeltă de agricultură (krampe) germ.), se par a fi de origină străină, și sânt necunoscute în graiul bănățenesc și în Transilvania. În dicționariul Academiei române de Laurian și Massim București 1871 aflăm „cauc” și cu semnificațiunea cuvântului bănățenesc, dar se pare a fi neologism în acest dicționar după lătinescul „caucus”, de ôrece nu-l aflăm în celelalte dicționare ce ne stau noue la dispozițiune, dar nici în Cihac: Dict. etym. daco-romane, care a eșit la lumină mai târziu, adeca în 1879 nu se allă registrat.

45) *Țiâmp.* Cuvântul „țiâmp” înseamnă în graiul bănățenesc: femur, os femoris volatile vel animale lat., cuisse de volaille, d’animale fr., schenkel, schlagel von geflügel, keule von thieren germ., d. e. copiii mănăncă cu plăcere țiampi dela găinele, rățele, și găștile fripte; am cumperat un țiamp de carne de porc, de ôie etc. Pe alocurea se vorbește și de țiamp de om. Etimologia cuvântului o aflăm în italianescul „zampa”: patte, griffe fr.; pfote, tatze germ. În Biundi: Dizionario siciliano-ital. Palermo 1857 p. 536 stă „ciampa” pentru „zampa”. În Monti: Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 98 aflăm „giambon” pentru: prosciutto ital., jambon fr., schinken germ., care corespunde italianescului „zampone”. În limba franceză „jambe” înseamnă: bein, schenkel germ., de după care tip frances al cuvântului venim în legătura cu italianescul „gamba”: picior. În Azzi: Vocabolario ferrarese-ital. Ferrara 1857 pag. 338 aflăm „zampa” d’mul, d’cavall, d’bo, adeca: țiamp de mul, de cal, de bou etc. În Hecart: Dictionnaire rouchi-français, Valenciennes 1834 aflăm „gambon” pentru: jambon fr. și „gampe” pentru: jambe fr. În Burguy: Grammaire de la langue d’oïl, Berlin 1856 tom. III glossaire pag. 210 încă aflăm „gambe” pentru: jambe fr., unde e produs și vechispaniolescul „cama” și „camba” cu asemenea semnificațiune. Morri: Vocabolario romagnolo-ital. Faenza 1840 p. 864 aflăm „zampa”: piede comunamente d’animal quadrupede, ma și dice di altri animali ancora, branca, zampa che a unghie da stringere. În Banfi: Vocabolario milanese-

ital. Milano 1852 pag. 751 stă „sciampa“ (cet. şiampa) pentru: zampa, uncini, graffi, mano ital. In Menchieri: Vocabolario mirandolese-ital. Bologna 1876 p. 276 stă „zampa“ pentru: zampa, branca, artiglio ital. In Beronie: Dictionnaire bas-limousin p. 310 aflăm „tsambo“ pentru: jambon fr. In Du Cange: Glossarium mediae et infimae latinitatis Parisiis 1840—50 tom. III p. 471 încă aflăm „camba“ pentru: jambon fr.

Din aceste se adevăreşte, cumcă limba magiară a împrumutat pe al seu „czomb“: schenkel germ. din limba daco-română. Veđi și etimologia următoare „incimpi“, care încă-și trage origina din acésta rădăcină.

46) *Incimpi.* Cuvântul „incimpi“ înseamnă în graiul bănăţenesc: subsidere, conquiniscere lat., se blottir, s'acroupir, se tapir fr., star coccolone, accocolarsi ital., sich kauern, sich niederkauern, sich hocken germ., d. e. omul acesta stă incimpit în vărful delului și pândesce; când m'a vęđut Petru pe mine s'a incimpit după un arbore ca să nu-l afli; Ióne! pentru ce te ai incimpit când m'ai vęđut pe mine?

Etimologia cuvântului trebuie să o derivăm dela țiamp (etimologia premergătoare) și în est cas „incimpi“ ar însemna: a se aședă pe țiampi cu partea de din jos a trupului, va să ăică: a se ințiampi. Ací trebuie să observăm, cumcă „zampa“ ital. sună în dialectele italienești și „ciampa“ precum vęđurăm în etimologia premergătoare, de unde a format limba italiană pe al seu „inciampo“: bronchade fr., fehlrit germ., și „inciampare“: broncher fr., stolpern germ. „Gamba“ (picior) e de aceeași origină cu „zampa“ ital. precum ar ętarăm în etimologia premergătoare, de unde a format și limba francesă „jambe“ (picior) și „enjamber“: überschreiten, weit ausschreiten germ. In Couzinié: Dictionnaire romano-castraise, Castres 1850 pag. 295 aflăm „ingambe“ pentru: alerte, agile fr., munter, behend germ., și p. 181 „engambă“ pentru: enjamber fr. Veđi și cele ce a însemnat Diez: Etym. Wörterbuch der romanischen Sprachen, Bonn 1853 p. 162 cu privință la „gamba“ și derivatele sale.

Afară de acésta în Biondelli: Dialetti gallo-italici, Milano 1853 pag. 263 aflăm „gemb“ pentru: gomitolo ital., peloton fr., knäuel germ., de unde încă se pöte deriva etimologia; în acest cas concepțiunea cuvântului ar însemna: inghemuire.

47) *Corobăi, corobăia.* Cuvântul acesta înseamnă în graiul bănăţenesc: arcuare, curvare, incurvare lat., arquer, courber, cambrer fr., in bogen krümmen, krümmen, biegen germ., d. e. omul acesta are nas corobăit; lemnul acesta e corobăit. Ací „corobait“ este sinonim cu „inconveiat“ și „strămbat“, dar „corobăit“ înseamnă mai mult: arcat, adeca în forma arcului strămbat. Etimologia cuvântului o aflăm în lătinescul „curvus“: strămb, care la Morri: Vocabolario romagnolo-ital. Faenza 1840 p. 246 a luat, prin metatesa, forma de „curv“: curvo, arcato, piegato in arco ital. Din „curv“ apoi prin strămutarea lui „u“ în „o“ s'a format „corovare“, în urmă prin trecerea lui „v“ în „b“ „corobare“ de unde al nostru: corobăi séu corobăia.

48) *Căpățiu.* Astfel se numește măsura (vasul) cu care iau murarii vama pentru fructele măcinate; vaisseau seu-mesure avec lequel les meuniers prennent la douane fr., hohlmass, mit welchem die müller die mauth nehmen germ. In Du Cange: Glossarium mediae et infimae latinitatis, Parisiis 1840—50 tom. II pag. 9 aflăm „cabocellus“ pentru: parvus cabus, minor mensura frumentaria lat. In limba veche francesă (Du Cange: Glossarium, tom. VII pag. 78) „cabocellus“ încă înseamnă: măsură de grâu. In Banfi: Vocabolario milanese-ital. Milano 1852 pag. 425 aflăm „cabaza“ pentru: vaso ital.

49) *Butuci.* Verbul acest „butuci“ înseamnă în graiul bănăţenesc: a se impinge unul pe altul, aş dá boliduri, ghiolduri, lovituri; pousser, heurter fr., stossen, hin und her stossen germ., d. e. școlarii venind dela școlă s'au butucit pe drum și au spart óla; copiii nu ve butucireți, căci căpățați bătaie. In Monti: Vocabolario dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 36 aflăm „butt“ pentru: urto, spinta ital., stoss, schub germ., apoi „butt“ pentru: percosse ital., schläge, stösse germ. In Banfi: Vocabolario milanese-ital. Milano 1852 pag. 154 stă „button“ pentru: urto, spinta ital. și „buttonă“: pentru: dar spintoni, urtare ital., stösse geben, stossen germ. In limba italiană „buttare“ înseamnă: a lăpędă, a lăpędă afară etc.

50) *Muruella, murul.* Cuvântul „muruella“ înseamnă în graiul bănăţenesc (Lugoș etc.) acea materie compusă din var și pesac (năsip) cu care se zidesc petritele și cărămidile în murii respectivi, și cu care se și spoesc acei muri; mortier, ciment fr., mörtel (malter) germ. Verbul „murui“ înseamnă: maçonner avec mortier fr., mauern mit mörtel germ. La Lugoș lângă Timișiu se vęd încă zidurile (mai înainte timp eșite din pământ) a unei cetăți, și pe aceste le numesc Românii: „muri cetății“, ęră nu: zidurile cetății.

Etimologia cuvântului este evidentă dela lătinescul „murus“; mur fr., mauer germ., de órece prin muruella respectivă se construéză murii. Cihac: Dict. etym. daco-române, éléments slaves etc. pag. 206 încă cunöscce verbul „muruesc“, dar spune, cumcă ar avé înțelesul numai de a spoi cu lut (terre glaise), și-l derivéză dela sęrb. „mura“: terre glaise fr., adăugęnd și pe rusescul „murū“: vermis de poterie fr.; dar cuvântul bănăţenesc avęnd alt înțeles logic, nu se pöte derivá dela sęrb. „mura“: terre glaise fr. Dl Cihac și Miklosich: Die Fremdwörter in den slavischen Sprachen, Wien 1867: confundă încă și pe lătinescul „mura“ (sala-mură, murele) cu acésta etimologie, măcar că înțelesul logic nu concede o astfel de combinațiune. Deci am avé verbul „murui“ pentru: zidi, apoi „mur“ pentru: zid, și „muruella“ pentru: mortier fr., mörtel (malter) germ.

Cu acésta am fi incheiat și tractatul de față despre aceste 50 etimologii de cuvinte bănăţenesci, cari nu sânt introduse în dicționariile nóstre. In cât ne a succedat a documentá acest material de cuvinte, rămâne la judecata înțeleginței române. Dar ori și cum lucrul este de mare importanță pentru limbistica daco-română, și decă literatorii români ar culege și din celelalte provincii locuite de Români atare cuvinte, prin acésta s'ar inavuți dicționarul național cu niște sute de cuvinte de origină romană, de cea mai mare importanță pentru originea nóstre romane, de órece cuvintele de origină romană au o istorică tradițională vechitate de apröpe 18 sute de ani, unde colo elementele străine sânt mai mare parte venituri din seculii din urmă.

Oravița în 25 februarie 1884.

Simeon Mangiuca.

C u g e t ă r i .

Ce sânt regii, atât de invidiați? Muritori cari trebuie să pörte cerc de aur pe frunte și cerc de fier pe simțiri.

Sânt tablouri de cabinet și tablouri pentru deco-rațiuni; asemenea sânt femei pentru intimitate și femei pentru lumea mare.

Priviți ómenii mari din depărtare, ca statuete monumentale!

Constanța de Dunca-Schiau.

SALON.

Din Budapesta.

(Mesmeriştii şi spiritiştii, — lapte bun.)

Să-mi daţi voie a ve vorbi despre societatea de aici a medicilor! Despre şedinţele ei pré puțin se strecură în publicitate, pentru că agendele lor sânt fără interes pentru publicul mare. Cu toate acestea vreu să destăinuiesc unele lucruri din şedinţa trecută, cari aruncă multă lumină asupra misticismului unor şarlatani ca Hansen, cari pentru sume însemnate de bani ţin în diferite oraşe mari prelegeri identice cu cele ce le voui descrie.

Există un fel de bôlă a nervilor sub numele histerie, care mai cu samă la femei se pôte afla. Aceste femei amefesc ușor, la vederea unui şórece capătă sgâr-ciuri şi precum se dice totă viaţa lor e numai o afectare. Inse acesta însuşire este chiar rezultatul nervilor lor atacaţi, ea zace în natura bólei lor, şi decă densele n'ar afectă, nici n'ar fi histerice.

Epilepsia ér e o bóla de nervi, dar diferitor de histerie; ambele inse pot obveni împreună sub numele histero-epilepsie, şi în acest soi u micst de bóla sufer cele trei paciente, pe cari s'au făcut experimentele inatea unui numer mare de medici. (De ar sci Hansen pe aceste paciente, ar jertfi mult ca să le câştige pentru profesiunea sa).

Reflexul nervilor se numesce acea însuşire, când d. e. fără voie ne retragem, decă fără veste am ajuns la marginea unei stânci cu abis, seu decă sântem amerintaţi de o lovitură, rădicăm mâna spre apărare. Acest reflex e peste măsură desvoltat la pacientele aminite, într'atata că cea mai mică influinţă e de ajuns ca să le causeze cele mai crâncene sgâr-ciuri şi ca să-şi pèrdă consciinţa. Astfel sânt construaţi şi somnambulii, cari nu prin „atragera lunii pline“, ci prin lumina ei, care pètrunde chiar şi prin gene, sânt iritaţi, şi în direcţiunea ei pornesc apoi să umble.

Mulţi dintre onoraţii cetitori vor fi vèdut indeplinindu-se acest act şi prin o lumină ținută naintea vr'unui prunc nervos. Adormirea artificiosă a pacientelor se pôte face prin ficsarea cutărui obiect ținut aprópe de ochii lor seu prin neteđirea pelei lor, dar şi la distanţă prin concentrarea cugetelor.

Spunèdu-i-se vr'unui pacient de acest soi u : „mergi acasă, aşteplă óra d. e. 4 şi nesminţit vei adormi“, densul emoţionat la apropiarea timpului ficsat privesce orologiul neîntrerupt cu atenţiune încordată şi-l cuprinde somnul.

Experimentele făcute în clubul medicilor au fost atât de frapante, încat de nu m'aş fi incređut în colegii experimentatori, aş fi cugetat că totul este numai „humbug“. Fiind jumètate din corpul pacientei fără simţire — altmintrelea aptă pentru esecutarea tuturor proceselor de vieţă — experimentatorul a străpuns un ac prin pelea mânei, fără ca pacienta să fi sciut, necum să fi simţit ceva. Odată adormită în modul arètat, s'a putut causă contragerea ori estinderea mânei seu piciorului prin óreş-care ton, ori prin apropierea vr'unui fer rece ori prin musica formală, ba cèsta din urmă a indemnat pe pacienta să se rădice în picioare şi să jóce, ér pe dată ce musica încetă, pacienta sta ca o statuă şi la intonarea de nou îndată ér săriá; de o împingea puțin, se mişcă bunăórá ca un căruţ, pe cât de tare a fost puterea predată corpului, care era curat o

maşină. Au dreptate fisiologii când numesc organismul omenesc maşină.

Interesant era, că decă i aplecă corpul ca la salutare, grăia óreş-care frasă îndatinată ca „bună ziua“, decă i neteđia grumazul, vorbia; decă i facea pe frunte increţituri de veselie, vorbia voios, ér în mod de tristetă — vorbia superăcios, tot aşá şi căutarea după increţirea frunţii şi neteđirea gătlejului era veselă ori tristă. La atingerea nasului, precum facem când strănutăm, pacienta în faptă şi strănută şi alte fenomene interesante fură demonstrate.

De altmintrelea prelegătorul ne spuse, că atari experimente au fost cunoscute medicilor şi nainte cu 40 de ani. Nu tot aşá în bètrâneţe, ba până şi în evul međiu, astfel de bolnavi nefericiţi erau arşi seu altfel ucişi sub cuvènt că sânt „indrăcei“.

Voiesc să mai amintesc, că sgâr-ciurile îndată au încetat decă experimentatorul suflă lin pe pele; ér decă i suflă tare în faţă, adormita se pomenia din somnul artificios, care numai prin tremurarea genelor se pôte desclini de somnul natural.

Cred că atatea ajung pentru a ne convinge că mesmeriştii şi spiritiştii dela ordinea şilei nu pot esoperá ceva supranatural.

*

Sper că şi câteva cuvinte despre lăptăria centrală de aici vor fi bineprimite de publicul cetitor. Atari institute s'au înfiinţat în alte oraşe mari (Paris, Londra, Viena ş. a.) mai de mult, şi după modelul acelora s'ales tot ce-i bun la crearea celui din Budapesta.

Societatea medicilor încă şi-are meritul ei la ideia înfiinţării. Ací se mestecă laptele ca să fie de un soi u pentru ori-şicare consumator. Se adună pe calea ferată din giurul capitalei 7600—7800 de litre pe şi şi acestea se tórnă în basinuri mari, potrivindu-se a se câştigá o grásime şi densitate egală; apoi se Pasteurisezá va să dică se încăldeşte până la 60° C. (ferberea se întemplă peste 100°) ca să se cureţe de bacteriele (?) despre care se dice că causzeá mai multe bóle. Tuberculosa ocure în dimensiuni mari la oraşe şi se crede, că laptele de vaci tuberculoase ar fi una dintre cauze, de aceea trebuie laptele să fie curăţit de bacterii tuberculoase.

Directorul lăptăriei ne spuse, că din cele 7800 litre 4000 se consumă şilnic ca lapte pur, ér restul se întrebuintezá pentru prepararea smântănei şi a untului. Laptele transportat în cane mici, nainte de spedare este redus la 4° Celsius, şi spre acest scop le trebuie şi ghiţă multă.

Cel mai mare merit il va avé lăptăria, decă se vor esecuta şi alte puncte din memorandum inaintat ministerului de agricultură, industrie şi comerciu cu referire la lăptărie, şi unul de aceea este înfiinţarea filialelor de lăptărie, cari să paraliseze birturile de rachiu. Intreprinderea este promiţătoare, decă ómenii de rënd vor recunósce, că e mai sănètos a dá 4—5 cruceri pe un pocal de lapte cu ceva pâne, decât pe rachiu.

Nu me indoiesc că un oraş mare cum sânt Bucurescii nu va remăné napoi pe acest teren.

Dr. G. Crainicean.

C e e n o u ?

50,000 fl. pentru gimnasiul din Beiuş. Cu o scire fericită putem să deschidem de asta-dată rubrica acesta. Se scie, că în timpul din urmă existinţa gimnasiului român din Beiuş a devenit ameninţată, colecta întreprinsă pentru ajutorarea acestui institut de cultură a dat de cunoscuta stavilă a indolinţei generale, gimnasiul ş-a acoperit lipsele numai prin generositatea

episcopului diecesan Mihael Pavel. Pr. Ssa însă vedând lipsa de un ajutor mai mare și spre a asigura viitorul gimnasiului, încă în sinodul diecesan din 1882 a făcut promisiunea solemnă, că va îngriji de acesta. Promisiunea s'a și realizat. În ședința din vinerea trecută, 7 martie st. n., a capitolului diecesan, Pr. Ssa a depus *cinci-deci de mii fl.* ca fundațiune pentru gimnasiul din Beiuș. Acest fapt este atât de sublim, încât nu cutezăm a-l mai comentă. Națiunea întrăgă, tot omul iubitor de cultură, va aduce tributul recunoștinței și al stimei pentru demnul prelat care a s'evărsit un act atât de umanitar, cultural și național. Dela fericitul episcop Samuil Vulcan, fundatorul acelu gimnasiu, nimeni n'a făcut încă atâta pentru acel institut; de aceea numele „Mihael Pavel” va fi scris pentru totdeauna lângă al lui „Samuil Vulcan” în istoria gimnasiului din Beiuș. Ceriul să-i lungescă viața, să se p'otă bucura încă timp îndelungat de fructele generosității sale!

Academia Română, precum ni se scrie dela București, va deschide sesiunea sa generală la 6/18 martie, adică marți. Ca în anii trecuți, așa și în acesta vom ține pe cetitorii noștri în curentul lucrărilor Academiei noastre, publicând și de asta-dată corespunzătoare originale. Acuma anunțăm, că concurenții la premiile anuale s'unt: S. Fl. Marian cu „Ornitologia poporană”, N. Enescu cu „Schite geografice”, I. G. Meitani cu „Studii asupra constituțiunii Românilor” fasc. VIII, S. N. Șoimescu cu „Poesii lirice”, și alți doi de mai mică însemnătate.

Reuniunea femeilor române din Sibiu a ținut adunarea sa generală în duminica trecută. Dna presidentă Maria Cosma n. Roman deschise adunarea prin o cuvântare bine compusă și pronunțată cu simțire; apoi se citi raportul comitetului, din care se vedu, că grație zelălor stăruințe a comitetului, în frunte cu dna presidentă, Reuniunea are deja un capital de 3927 fl. 42 cr.; membrii: 2 fundatori, 20 ordinari cu tacsă pe viață, 111 ordinari cu tacsă anuală, 25 ajutători cu tacsă pe viață, 50 ajutători cu tacsă anuală. La 1 nov. an. tr. Reuniunea a deschis o școală de fete, numărul elevelor ordinare este 17, dintre cari 11 s'unt cu domiciliul din Sibiu, 6 din provincie. Raționiniul pe anul 1883 se găsi în ordine și comitetului i se votă absolutoriu. Comitetul fu reales prin aclamațiune, și anume d'omnele: Ioana Bădilă, Minerva Broie, Maria Cosma, Eleutera Cristea, Iudita Macelariu, Ana Moga, Elena Popescu, Maria Roșca, Irina Trombițaș, — în locurile vacante a d'omnelor Alesandrina Mateiu, Iosefina Paschievici și a d'șorei Elena br. de Pop, s'au ales d'omna Anastasia Toma și d'șorele Sabina Broie, Nina de Dunca; bărbați de încredere s'au reales asemenea dnii David br. Urs, Parteniu Cosma, Iacob Bologa, Nicamor Frateș. Ca membrii onorari s'au derumit d'omnele și domnii: general Davila din București, Adelina Oltean din Craiova, George Constantinescu, Ioan Faur, I. Bombacilă, Elena Pamfilie, Elisa Chețian, Octavia M. Străjan, Iuliana Pop toți din Craiova, apoi dr. Alecsandrescu, dr. Eugen, Georgiu și Antoniu de Mocioni, Visarion Roman director de bancă și Iosif Vulcan redactor. În urmă dna Maria Cosma ca fostă presidentă mulțămi în numele comitetului pentru încrederea manifestată față de comitet; dl protosincol dr. Ilarion Pușcariu aduse tributul recunoștinței față de comitet; 6r dl Visarion Roman mulțămi în special dnei Cosma pentru zelul și ostenețele sale în favorul Reuniunii, — și adunarea se încheiă.

Hymen. Dl Stefan Kerckes, teolog absolvent al diecesei gherlane, la 14 febr. ș-a serbat cununia cu d'șora Vilma Savanyu, fiica preotului Basiliu Savanyu în Babașesci, comitatul Sătmar. Danțul miresei s'a jucat în folosul școlii din localitate și s'a adunat 18 fl.

6tă o idee bună, ce ar trebui imitată la t'ote nunțile românesci, căci astfel s'ar pută adună sume frumoșele pentru scopuri filantropice.

Sciri personale. Rds. D. Ioan Danciu, pân'acuma administrator protopopesc, a fost ales protopresbiter al tractului Lupșa. — *Părintele Dumitru Șandru*, paroc în Tibru, la 8/20 febr. ș-a serbat iubilul de 50 ani al sfințirii sale de preot.

Carnevalul în București s'a încheiat prin balul dat de dl Marghiloman. Cele dintăi serate, precum scrie cronicarul „Românului”, fure la dl G. Bibescu. Acolo seratele se isprăvesc în totdeuna cu rațele țilei. La cotilion t'otă lumea a primit presenturi. Veni pe urmă o mare serată la Curte. Serbarea fu una din cele mai frumoșe date până acum la palat. Regina a apărut într'o toaletă venețiană dintr'un tablou al lui Paul Veroneze. Rochia 6ră de catifea, roșie ca focul, t'otă prinșă cu lanțuri de briliante. Mai multe țerance în costum național au fost invitate și regina s'a întreținut mult cu ele în limba română, pe care o vorbesce mai bine decăt multe din damele române. La dl A. Stirbei vi'orele au resunat până la doue. Salonul de dans fusese transformat într'o grădină plină cu flori și cu plante rare. La 5 6re, pe când apărea aurora, supeul a fost servit p'o mesă acoperită de trandafiri. Balul dat de dl Ion Marghiloman a fost onorat și de regele și regina și a ținut până la 9 ore dimineața.

Balul român din Timișoara a produs un vinit curat de 685 fl. 84 cr. care s'a împărțit astfel: Alumnului Național din Timișoara 208 fl. 28 cr., școlii gr. or. române dela Sântul Ilie 208 fl. 28 cr., școlii gr. or. rom. dela Sântul George 208 fl. 28 cr., fundațiunii școlare române gr. c. din Fabric 50 fl., remănând de a se împărți 11 fl. incassați după încheierea socotelilor. Acest rezultat frumos s'a putut obține prin supraplătirile numeroșe; astfel dl dr. Iosif Gall a dat 50 fl., dl Emanuel Ungurean 15 fl., dl Teodor Păcățian 11, Pr. SS. Lor episcopii Ioan Popas, Ioan Mețian, apoi dnii Pavel Rotariu, dr. G. Săcoșan câte 10 fl. și alții sume mai mici. Un raport, care ni-a sosit după încheierea numerului trecut, ne mai spune următorele: Doue capele musicale au delectat publicul, una militară, altă civilă. Afară de jocurile: Ardelena, Lugoșana, Pe picior, Romana, musica militară a mai cântat și un cadril studiat anume pentru ocaziunea acăsta și o polcă română, ambele piese trimise de dl Ant. Brandtner dirigintele orchestrelui orășenesc din Brașov. Ordinea jocurilor reprezintă un libel, care pe avers înfățișă pe o damă în costum național românesc, 6r pe revers pe un călușer în costumul seu. Călușerii, sub conducerea v'etavului lor dl Nic. Bența au jucat escelent „Bătuta” și „Călușerul”. În costum național s'au presintat, afară de cele înșirate în nrul trecut, încă d'omnele: Halie din St. Nicolau-mare, Bugarin din Cebza, și d'șorele Vuia din Timișoara, Cerneti din Lugoș. Au mai fost de față d'nele: Nicolaevici din Lighet, Bărbos din Ghioce, Miculescu din Ciacova, Gaița din Ghilad, Krecsmay din Chișoda; 6ră din Timișoara d'nele Rotariu, Adam, Bența, Manța, Poruț, Fărcheș, Barbu, Andreevici, Greger, Jian, Ignea; d'șorele Peștean din Lugoș, Konez din Seghedin, Basarab din Cheverșul-mare, Dimitrievici din Utvin, Livia Bogdan din St. Nicolau-mare, Pop din Jebel, Prohab din Soșdia, Dogar, Popescu din Ianova și d'șorele din Timișoara: Pap, surorile Cermeli, Nestorovici, Crișan, surorile Berthin, Hochstättner, Szian, Oprean. În paușă s'a botezat cadrulul românesc trimis de dl Brandtner, dându-i-se numele „Alesandrina”, după numele d'omnei Opriș, care a lucrat mult în folosul Reuniunii.

Balul din Orșova, dat de Reuniunea de lectură română-s'erbă, a reușit bine. Balul s'a ținut în sala otelului „Cerbul de aur”, cu musica militară din Ca-

ransebeș. Danțurile s'au început cu „Hora boerescă”, și s'au jucat până dimineața, când s'au încheiat éráș cu „Hora”. Publicul s'a adunat din localitate, din giur, ba și de peste graniță, din România. Mai multe dame se prezintă în costum național. Din cununa damelor se amintesc următoarele dómne: Maria Popovici, Ecaterina Băiaș, Eugenia Popovici, Popovici, Sara Hențu, Eufemia Mohora, Ionescu din T. Severin, și următoarele dşóre: Ana, Catarina Vior, Naca Luianovici, Victoria Gamber, Iuliana Tomescu, Anica Popovici, surorile Alecsievici, Ana Rórich, Ana Klucher. Vinitul curat a fost 133 fl. 80 cr. care sumă s'a predat dnei Ana Vasiliévici, presidenta adhoc a Reuniunii femeilor române. În sférșit adaugem, că presidentul Reuniunii de lectură, care a dat balul acesta, e dl protopop Mihail Popovici, secretar dl avocat Petru Călcianariu.

Balul român din Cluș a avut și în anul acesta mare succes. În concertul care precedă balul escelă dşóra Aurelia Roșescu prin declamarea poeziei „Cătră poporul român” de Petru Dulfu; asemenea fu aplaudată și dşóra Ana Pop care cântă la pian: „Schubert-Liszt Soirés de Vienne, valse Capriçe nr. 6”; dl Popa probă că are să fie bun violinist; corul vocal a cântat frumos mai multe piese. Apoi începú balul cu „Ardelena”, jucând vr'o 60 de părechi. În paușă 16 tineri, în frunte cu vétavul lor, dl president N. Vărărean jucară „Călușerul” și „Bătuta”.

Bal român la Hațeg. Ca totdeauna, balul român arangiat la Hațeg în 1 martie în sala otelului „Melul de aur”, a reușit și de asta-dată bine. A cântat musica din Orăștie și s'a început cu „Hațegana”, apoi s'a jucat și „Romana”, ér în paușă „Călușerul”. Câteva dame se prezintă în costum național și anume dnele Ana Tincu, Mina Baci, Fira Serafin, dşórele Aurelia Filipescu, Eugenia Muntean, Lucreția Muntean. Dintre celalalte dşóre a escelat dşóra Emilia Roman prin toaleta sa elegantă de colórea rosa. Dintre bărbați tinerul Corneliu Popovici a purtat costum național.

Serată musicală cu danț în Săcele. Balul arangiat la Săcele de Reuniunea femeilor române din Brașov și Săcele pentru ajutorarea véduvelor a reușit bine. Intei se execută următoarea programă musicală: „Unde ești?” cântare solo, de dl N. Barsean; „Copila română”, poezie de Iosif Vulcan, declamată de dşóra Lucreția Popescu; „Amor și plăcere”, cântare solo de dşóra Eugenia Popescu; „Doine” și „Capriciu”, compuse și executate pe pian de Iacob Mureșan jr.; „Steluța” și „Sunt părăsită”, cântare solo de dna P. Nemeș; „Sentinela română”, poezie de Vas. Alecsandri, declamată de dşóra Eleonora Mureșan, fiica bardului național Andrei Mureșan; arii cântate cu fluerița de dl dr. A. Pataky, și piese de pian de Iacob Mureșan. Apoi urmă danțul la care luă parte multă lume venită și dela Brașov. Meritul succesului e al dnei presidente Susana A. Mureșan din Brașov și al dnei Amalia I. Lăpédát, membră în comitet.

Societatea „Petru Maior” a tinerimei române din Budapesta va arangia la 3/15 martie, în sala otelului „Archiducele Stefan” o serată literară musicală, după următoarea programă: 1) „Cuvént de deschidere” de pres. societății dr. George Crenicean; 2) „Mișcarea limbii române în vécul curent” disertație de Gerasim Sêrb; 3) „Ouvertur Ruy Blas” M. Mendelssohn, pentru patru mâni, executată de dómna Alesandrina Liuba n. Babeș și Aurel Br. Popp; 4) „Secretul pădurii” poezie declamată de ênsuși autorul Pachomiu Avramescu; 5) a) „Nu te pot uită” de F. Franchetti și b) „Visul meu” de X., cântate de Dimitrie Florescu și acompaniate pe piano de dómna Alesandrina Liuba n. Babeș; 6) „Încât putem judecă interiorul unui om după exterior” disertație de Romul Furduiu; 7) „Faust” de Gounod,

pentru violină și piano de Alard, executată de Ioan Florian și Aurel Br. Popp.

Serata cu danț în Biserica-albă dată la 1 martie a reușit fôrte bine. Culmea petrecerii a fost reprezentarea piesei „Remășagul” de Alecsandri, în care au jucat dna Maria Truxes n. Popovici, dşórele Cristina Popovici, Ancița Lăpédát, dnii I. M. Roșu, Aureliu Novac și George Lăpédát. Corul a cântat frumos mai multe piese, apoi începú jocul la care luă parte un public numeros, cadrilul prim s'a jucat de 96 părechi, căci mai multe n'au încăput. În paușă călușerii din Oravița jucară „Călușerul” și „Bătuta”. Vinitul curat a fost 258 fl. 5 cr.

Concert și bal în Bănat-Comloș. Corul plugarilor români din comuna Beregsu lângă Timișóra, invitat, a dat la 16/28 febr. un concert în Bănat-Comloș, care a reeșit spre mulțumirea tuturor. După concert urmă bal, care ținu până dimineața.

Bal la Mogója. În comuna Mogója, în Ardeal, s'a ținut la 12 febr. st. n. un bal în folosul bisericii gr. or. de acolo. Petrecerea s'a deschis prin o cuvéntare a zelosului paroc George Cupșa; apoi dnele Domnica Juga n. Cupșa și Lidia Șovrea n. Hangea declamară poezii; în urmă parocul mai adresă poporului câteva cuvinte bine simțite, după cari începú jocul, care ținu până dimineața.

Concertul din Beregsu, lângă Timișóra, dat de corul vocal al plugarilor români de acolo, a avut un succes vrednic de laudă. Localitatea însé a fost pré mică și astfel jocul care a urmat după concert, nu a găsit teren destal de spacios spre a-și fi putut desvoită tóte farmecile. Cu tóte aceste petrecerea a ținut până 'n dori. Vinitul curat a fost 53 fl. 79 cr.

Bal la Cubin. Plugarii români din Cubin, aprópe de Panciova, arangiară la 16/28 febr. o petrecere cu joc în folosul bisericii române de acolo. Petrecerea s'a ținut în otelul „Cerbul de aur” și a fost bine frecventată. Vinitul curat s'a urcat la 32 fl.

Petreceri populare în Sătmar. În érna ce trece și poporul român din părțile sátmărene a început să facă pași spre cultura națională. S'au ținut vr'o doue petreceri populare, însoțite de declamațiuni și cântări naționale. Una s'a arangiat în ianuarie în comuna Pomi, sub conducerea notarului cercual G. Barbul. Alta a urmat în comuna Veșmort în febr., unde s'a adunat poporul din vr'o cinci sate, dimpreună cu conducătorii lui. Aici s'a ținut un concert poporal, sub conducerea capelanului Andrei Pelle, ajutat de clericul absolut V. Sabo. După cuvéntul de deschidere, s'a cântat „Deștéptă-te Române!”, apoi un tiner declamă poezia „Neputul lui Trăian” de Iosif Vulcan, după care urmară mai multe cântări și declamațiuni. Atunci se începú jocul, care ținu până dimineața. La Pașci aceste petreceri se vor continua.

Societatea „Transilvania” în Bucuresci a ținut adunarea sa generală în 12/24 febr. a. c. Din darea de sémă a comitetului societății pe anul 1883 vedem, că societatea a încassat cu totul în acest an 11.630 lei. Budgetul prevedea un vinit disponibil pentru anul 1883 de 7960 lei 75 b. S'au cheltuit: 7771 lei 45 b. prin urmare s'a cheltuit mai puțin cu 189 lei 30 bani. Averele societății la finele anului 1883 este de 170.266 lei 84 bani împărțită astfel: a) Fondul propriu al societății 167.266 lei 84 b. Fondul Adrian 3000 lei. În cursul anului 1883 societatea a aplicat la diferite meserii încă 14 ênși. Cu acești 14 numărul elevilor aplicați de societate la diferite meserii, începénd din tómna anului 1878, când s'au modificat statutele, se redică la 99. Din aceștia mare parte au eșit succesiv calfe (sodali).

